

E - Handelsnormer

Här ger Livsmedelsverket vägledning om hur kraven i lagstiftningen kan uppnås. Vägledningen är inte bindande och utesluter inte andra sätt att uppfylla kraven.

Det här lagstiftningsområdet innehåller handelsnormer för fiskeri- och vattenbruksprodukter och för jordbruksprodukter.

Två förordningar lägger grunden för handelsnormer, de så kallade "samlade marknadsordningarna":

- förordning (EU) nr 1379/2013 för fiskeri- och vattenbruksprodukter
- förordning (EU) nr 1308/2013 för jordbruksprodukter

Till de bägge samlade marknadsordningarna finns tillämpnings-föreskrifter som i detalj reglerar bestämmelser för utpekade fiskeri- och vattenbruksprodukter respektive jordbruksprodukter, till exempel ägg, kött och mjölk.

Generellt gäller att handels- och marknadsnormer är regler för saluföring vilket innebär att produkterna inte får saluföras om normerna inte är uppfyllda.

Handels- och marknadsnormer för fiskeri- och vattenbruksprodukter

Några grundläggande regler om gemensamma handelsnormer finns i kapitel III i förordning (EU) nr 1379/2013. Av artikel 34 i förordningen framgår under vilka omständigheter produkter som omfattas av gemensamma normer får tillhandahållas på marknaden.

Handelsnormerna för fisk kontrolleras främst av Jordbruksverket, och minsta referensstorlek för bevarande hanteras av Havs- och Vattenmyndigheten.

I förordningen fastställs även några grundläggande definitioner, till exempel "tillhandahållande på marknaden" respektive "utsläppande på marknaden", vad som är en fiskeriprodukt respektive vattenbruksprodukt samt hur begreppet detaljhandel ska förstås i sammanhanget.

Det finns även ett antal tillämpningsföreskrifter. I vissa av dessa benämns normerna "marknadsnormer".

Observera att kontroll av konsumentinformation utförd enligt förordning (EU) nr 1379/2013 inte rapporteras här utan under C11 respektive H07.

Rapporteringspunkt C11

Rapporteringspunkt H07

Sektor- eller produktspecifika obligatoriska handelsnormer för jordbruksprodukter

Många av reglerna i förordning (EU) nr 1308/2013 gäller inte för leden efter primärproduktionen. Det är i första hand reglerna i del II, avdelning II, kapitel I, avsnitt 1 i förordningen som är aktuella.

I förordningen finns horisontella bestämmelser för på vilka områden handelsnormer får fastställas, samt vad som får regleras i handelsnormer. För närvarande får handelsnormer fastställas för olivolja och bordsoliver, frukt och grönsaker, bearbetade frukt- och grönsaksprodukter, bananer, levande växter, ägg, fjäderfäkött, bredbara fetter avsedda att användas som livsmedel samt humle. Se artikel 75 i förordningen.

I förordningen fastställs även definitioner, beteckningar och varubeskrivningar på områdena nötkött och kalvkött, fjäderfäkött, vin, ägg, bredbara fetter, olivolja och bordsoliver samt mjölk- och mjölkprodukter avsedda att användas som livsmedel. Se punkt 1 i artikel 78 i förordning (EU) nr 1308/2013. Dessa produkter finns listade i bilaga VII (de som återfinns under rapporteringspunkterna E01 - E08 nedan)

Av punkt 2 i artikel 78 i samma förordning framgår att "De definitioner, beteckningar eller varubeskrivningar som anges i bilaga VII får i unionen endast användas för saluföring av produkter som uppfyller motsvarande krav i bilagan ifråga".

Av bilaga VII framgår vidare att ”I denna bilaga avses med varubeskrivning det namn under vilket ett livsmedel säljs enligt artikel 2.1 i direktiv 2000/13/EG eller namnet på livsmedlet enligt artikel 17 i förordning (EU) nr 1169/2011”. Sedan följer i del I-VIII definitioner, beteckningar och varubeskrivningar för produkterna som återfinns under rapporteringspunkterna E01 – E08 nedan.

Utöver de obligatoriska handelsnormerna finns frivilliga förbehållna begrepp för att beskriva eventuella ytterligare kvalitetsfaktorer för fjäderfäkött, ägg och olivolja, exempelvis vad kycklingar har utfordrats med, om de vuxit upp utomhus, om äggen är extra färska och vilken smak olivoljan har. Se bilaga IX i förordningen.

Förordning (EG) nr 1234/2007

Förordning (EG) nr 1234/2007 upphörde med några undantag i och med att förordning (EG) nr 1308/2013 började tillämpas den 1/1 2014. De artiklar som ska fortsätta att gälla framgår under respektive rapporteringspunkt nedan.

E01 - Kött av nötkreatur som är yngre än tolv månader

Handelsnormer för kött av nötkreatur som är yngre än tolv månader definieras i del I i bilaga VII till förordning (EU) nr 1308/2013. Här definieras vilket kött som avses, hur det ska klassificeras i kategorier beroende på djurets ålder, hur det ska saluföras med varubeskrivningar samt andra obligatoriska uppgifter i märkningen. Här finns även krav på registrering i varje produktions- och saluföringsled.

Regler kring hur obligatoriska uppgifter får tillhandahållas finns i 12 § i LIVSFS 2014:4. Kontroll av efterlevnad av detta rapporteras på B99.

B99 - Övrig livsmedelsinformation

Förordning (EG) nr 566/2008 innehåller tillämpningsregler när det gäller saluföring av nötkött från djur som är högst tolv månader gamla. Här beskrivs hur de ska klassificeras, hur slaktkropparna ska märkas och hur märkningen ska vara utformad.

E02 - Kategorier av vinprodukter

Kategoribeteckningar för vinprodukter finns i del II i bilaga VII till förordning (EU) nr 1308/2013. I förordningen anges även vad som får benämnas vin och ett tillägg om vinodlingszoner.

I artikel 80 finns regler om vilka oenologiska metoder som är tillåtna vid framställning och lagring av dessa kategorier av vinprodukter. Här nämns även att de inte får saluföras i unionen om de behandlats med inte tillåtna oenologiska metoder eller inte överensstämmer med reglerna i bilaga VIII (som tar upp berikning, syring och avsyring i vissa vinodlingszoner respektive restriktioner). Det finns även regler för tillämpning i förordning (EU) 2018/273, (EU) 2018/274 samt (EU) 2019/934 och (EU) 2019/935.

Av artikel 81 framgår att ”de produkter som förtecknas i del II i bilaga VII och som produceras i unionen ska framställas av druvsorter som får klassificeras i enlighet med punkt 2 i denna artikel”. Av de följande punkterna framgår ytterligare regler inklusive vissa undantag.

I artikel 82 finns även regler om särskild användning av vin som inte omfattas av de kategorier som förtecknas i del II i bilaga VII.

E03 - Mjök och mjölkprodukter

Hur termen mjök får användas regleras i del III punkt 1 i bilaga VII till förordning (EU) nr 1308/2013. I förordningen finns även de termer som reserverats för produkter från mjök. Se även rapporteringspunkt E04 och E07.

Artikel 114 om handelsnormer för mjök och mjölkprodukter i förordning (EG) nr 1234/2007 ska fortsätta gälla tills de ersätts av nya regler. Undantag för användning av beteckningarna för mjök och mjölkprodukter finns i bilaga I till EU-kommissionens beslut 2010/791/EU.

E04 - Mjök avsedd som livsmedel enligt KN-nummer 0401

Regler om leverans eller försäljning till slutkonsumenter och vad som ska betraktas som konsumtionsmjök och vissa krav på sådan finns i del IV i bilaga VII till förordning (EU) nr 1308/2013.

Artikel 114 om handelsnormer för mjök och mjökprodukter i förordning (EG) nr 1234/2007 ska fortsätta gälla tills de ersätts av nya regler. Notera dock att inte alla delar av den bilaga som artikel 114 hänvisar till nödvändigtvis är gällande.

E05 - Produkter från fjäderfäsektorn

I del V i bilaga VII till förordning (EU) nr 1308/2013 finns regler för saluföring i unionen genom affärsverksamhet eller handel av vissa typer och presentationer av fjäderfäköttsberedningar och produkter baserade på slaktbiprodukter av fjäderfä från de arter som uppräknas i punkt I samt för fjäderfäkött i saltlake enligt ett visst KN-nummer.

Här finns i punkt II definitioner av "fjäderfäkött", "färskt fjäderfäkött", "frost fjäderfäkött", "djupfrost fjäderfäkött", "fjäderfäköttsberedningar", "beredning baserad på färskt fjäderfäkött" och "fjäderfäköttsprodukt". Av punkt III framgår att "fjäderfäkött och fjäderfäköttsberedningar ska saluhållas i ett av följande tillstånd": Färskt, frost eller djupfrost.

Artikel 116 om handelsnormer för produkter från sektorerna för ägg och fjäderfäkött i förordning (EG) nr 1234/2007, samt bilaga XIV del B.I.2 och B.I.3 och B.III.1 ska fortsätta gälla tills de ersätts av nya regler.

Detaljregler finns i förordning (EG) nr 543/2008 när det gäller tillämpning av handelsnormerna för fjäderfäkött.

Se även rapporteringspunkt E09.

Observera att under 2024 beräknas en ny tillämpningsföreskrift och en delegerad förordning till förordning (EU) nr 1308/2013 när det gäller handelsnormerna för fjäderfäkött, träda i kraft. Informationen kan därför komma att uppdateras under året.

E06 - Ägg från höns av arten Gallus gallus

Regler om kvalitets- och viktclassificering, samt märkning av ägg med producentkod finns i del VI i bilaga VII till förordning (EU) nr 1308/2013. Märkning av ägg med producentkod ingår dock under lagstiftningsområde H - Spårbarhet. Kontroll av reglerna i del VI, led III i bilagan rapporteras under rapporteringspunkt H09.

Lagstiftningsområde H - Spårbarhet

Rapporteringspunkt H09

Förordning (EU) 2023/2465 kompletterar förordning (EU) nr 1308/2013 när det gäller handelsnormerna för ägg. Här regleras i detalj vilka kvalitetsegenskaper som ägg av olika kvaliteter ska ha och hur ägg ska klassificeras, hur förpackningar ska märkas, vilka toleransgränser som finns vid avvikelse när det gäller vikt, märkning och kvalitet etcetera. Regler för information vid lösviktsförsäljning av ägg, finns i artikel 14 i förordning (EU) 2023/2465.

Observera att spårbarhetskraven kopplade till producentkod rapporteras på H09.

Förordning (EU) 2023/2466 är en tillämpningsföreskrift för handelsnormerna för ägg. Här regleras bland annat identifiering av producenter och förpackningscentraler samt vilka journaler som ska föras. Förordningen beskriver också vilka kontroller som den behöriga myndigheten ska utföra. Kontroll av förordning (EU) 2023/2466 rapporteras under rapporteringspunkt H09.

Rapporteringspunkt H09

Kraven i förordning (EG) nr 853/2004 som rör hygien och hållbarhet för ägg rapporteras under rapporteringspunkt L11.

Rapporteringspunkt L11

Se även rapporteringspunkt E09.

E07 - Bredbara fetter

Regler om varubeskrivningar för bredbara fetter och regler om användningen av vissa andra termer i sammanhanget finns i del VII i bilaga VII till förordning (EU) nr 1308/2013, under led II - terminologi.

Det får enligt artikel 83 finnas nationella regler för vissa produkter och sektorer, bland annat om differentierade kvalitetsnivåer för bredbara fetter, se lagstiftningsområde F - Varustandarder.

Lagstiftningsområde F - Varustandarder

Artikel 115 om handelsnormer för fetter i förordning (EG) nr 1234/2007, samt bilaga XV.II.1, II.3, II.5 och II.6 och IV.2 ska fortsätta gälla tills de ersätts av nya regler. Notera dock att inte alla delar av den bilaga som artikel 115 hänvisar till nödvändigtvis är gällande.

Tillämpningsföreskrifter finns i förordning (EG) nr 445/2007.

E08 - Beskrivningar och definitioner avseende olivolja och olja av olivoljeprodukter

Av del VIII i bilaga VII till förordning (EU) nr 1308/2013 framgår att "Det ska vara obligatoriskt att använda de beskrivningar och definitioner för olivoljor och oljor av olivoljeprodukter som anges i denna del för saluföring av de berörda produkterna inom unionen [...]. Endast sådana oljor som anges i punkterna [...] får saluhållas i detaljhandeln".

Se även rapporteringspunkt E09.

I förordning (EU) 2022/2104 regleras hur stora förpackningarna får vara, hur beteckningar ska anges (extra jungfruolja, jungfruolja, olivolja av annan kvalitet), ursprungsangivelse etcetera.

Se även genomförandeförordning (EU) 2022/2105 om fastställande av bestämmelser om kontroller av överensstämmelse av handelsnormer för olivolja och metoder för att analysera egenskaper hos olivolja.

E09 - Frivilliga förbehållna begrepp inom jordbrukssektorn

Av del II, avdelning II, kapitel I, avsnitt 1, underavsnitt 3 i förordning (EU) 1308/2013 framgår att "Ett system för frivilliga förbehållna begrepp utifrån sektor eller produkt ska inrättas för att göra det lättare för producenter av jordbruksprodukter med värdehöjande egenskaper eller kvaliteter att informera om dessa egenskaper eller kvaliteter på den inre marknaden, [...]". De frivilliga förbehållna begreppen ses som värdehöjande egenskaper och får endast användas för produkter som uppfyller användarvillkoren för begreppet.

De befintliga frivilliga förbehållna begrepp som omfattas av systemet den 20 december 2013 förtecknas i bilaga IX. Av bilagan framgår att för produktkategorin "fjäderfäkött" finns åtta frivilliga förbehållna begrepp (bland annat utfodrings- och uppfödningformer, gödningsperiod och slaktålder), för produktkategorin "ägg" tre (om färskhet och utfodring) samt för "olivolja" 11 frivilliga förbehållna begrepp.

Här finns även regler om reservation, ändring, upphävande och begränsning för användning samt ytterligare frivilliga förbehållna begrepp.

E10 - Handels- och marknadsnormer för fiskeri- och vattenbruksprodukter

I förordning (EEG) nr 2136/89 om gemensamma handelsnormer för konserverade sardiner och handelsbeteckningar för konserverade sardiner och konserverade produkter av sardintyp fastställs de normer som ska gälla vid saluförande av konserverade sardiner, samt handelsbeteckningar för konserverade sardiner och konserverade produkter av sardintyp. Konserverade produkter av sardintyp listas i artikel 1a, andra punkten. I artikel 7a anges under vilka förutsättningar dessa får saluföras som sardiner.

I Förordning (EEG) nr 1536/92 om gemensamma marknadsnormer för konserverad tonfisk och bonit fastställs de normer som ska gälla vid saluföring av konserverad tonfisk och bonit.

Senast uppdaterad 12 november 2024 Ansvarig grupp ROR_LLK